

KASÄR-BACKEN

Farsan hade repat sig efter ”hjärtinfrakten”, som Arons Anna hade sagt, och han hade börjat plugga på NKI.

Nu bodde vi väl fortfarande inte särskilt fint, men vi hade större i alla fall, fast fortfarande bara med kök och kammare.

Vi hade bott på Höstmoran i närmast total tystnad, så att nu komma ner på Skäret var närmast chockartat. Vi hade ju bott i Arons Annas uthus och haft ett slags mjuk övergång, men nu blev det verkligen annat ljud i skällan. Det slamrade från barkmaskinen, det dånade från brädgårdstorken och massafabriken, och allt detta ackompanjerades av klang från timmerkubbarna från högbanan nere på kubbhögen.

– Pappa, visst jer ’ä ä himla liv? minns jag att jag frågade.

– Ja håll ve ’n Gunnar, järna jer ’ä ä jäkla liv!

Det var sällan som mamma tog till kraftord som ”jäkla”, men det kändes fint att få lite medhåll.

Detta med grannarna var också nytt; det spelade ingen roll vad som försiggick på andra sidan väggen så visste man det. Så när pengarna mot slutet av avlöningsperioden började sina, ökade röstnivåerna och allt urartade inte sällan i rejäla gräl.

Man lärde sig både det ena och det andra av det som hördes genom tak och väggar. Tursamt nog hade vi, min syster och jag, fridsamma och lågmälda föräldrar. Det var egentligen bara morsan, som det skramlade och small omkring, för hon hade ständigt bråttom och det hördes säkert in till grannarna.

”Föräldraskapet” hade väl även de sina diskussioner, men de fördes nästan jämt i viskande ton, för de ville inte låta grannarna höra att de hade delade meningar.

Tvåans kasär rymde mycket, så Per Myrbergs 34:an kom nog stundom i lä. Trots allt buller och bång var det inte så att man vantrivdes på något vis – tvärtom, man vande sig, och livet i kåkarna var på gott och ont. Det trättes väl och grälades mellan de för det mesta hemmavarande kvinnorna, men i nästa stund var de lika glada och goa och man besökte och drack upp kaffet för varann.

Det sanitära i kåken koncentrerades till att i princip – och även i praktiken – ske utomhus. Vatten och slask var ”en hink in och en hink ut”. Brunnen och slaskhuset, dasset – ”det” eller prevete, det sistnämnda åtminstone *nästan* utomhus.

Slasken skulle alltså bäras till slaskhuset, som låg en smula avsides med en av plankor spångad väg. Skjulet var möblerat med plåttunnor, som alltid var pudrade med något vitt pulver av okänt ursprung; det hade en speciell doft, blandad med hushållssopornas alla dofter.

Byte av tunnor, både i slask och skithus, ombesörjdes av en herr Eriksson, Stilingen kallad. Varför han fått det speciella namnet visste ingen – måhända han i yngre dar varit en stilig karl. Nu var han fårad och brunbränd efter ett helt liv som slask- och skitkusk. Transporterna skedde med häst och lastvagn.

Stilingen hade en egenhet: Han försökte att klä ut sommarvärmens på samma sätt som han klädde ut vinterkylan. Ju varmare desto mer kläder. Mitt i varmaste högsommaren hade han följaktligen två skinnjackor och två par byxor och förmodligen skjortor och undertröjor under, plus den

obligatoriska svarta krimtermössan neddragen över öronen.

Sålunda rejält påbyltad gick han alltid bredvid vagnen med tömmarna över axlarna. På vagnen åkte han aldrig, förmodligen rädd för att det skulle skvimpa från lasten.

Dasset var nog det vackraste huset på kasärbacken, åtminstone i jämförelse med ettans prevete. Vårt dass, tvåans, hade topptak med spira och med två gröna dörrar inramade av vita foder, som matchade det i övrigt faluröda huset. Dörrarna hade var sitt ljusinsläpp längst upp, med en rad spröjsade rutor.

Allt det nu nämnda var det mest primära inom det sanitära i kåken – eller utanför.

Skithuset liknade en paviljong, förmodligen ett hitflyttat före detta herrgårdsdass, sedan ersatt av wc. Arkitekturen stämde inte med bostadshuset, kasär nummer två.

I skitpaviljongen satt man högt och läste grannarnas tidningar och andra tidskrifter, som sedan nöjaktigt kunde duga som dasspapper. Det var nästan som ett bibliotek, fast mera med tidningar och priskuranter.

Utöver de vanliga veckotidningarna fanns också lite pikantare tidskrifter som Pin up, Cocktail och Riff och Raff, som låg på taket till skitmagasinet. Veckotidningen Tidsfördrif var särklassigt bäst som renspapper.

Det nya köpespapperet, som började komma och mest fanns på offentliga inrättningar och wc, var hart när omöjligt att använda till sitt ”ändamål”: små blanka papperslappar, som bara halkade runt i rumpan, och helt utan förvarning hände det att något finger slank iväg dit det absolut inte hörde hemma.

Att tvätta sig efter toabesök var inte uppfunnet, så det sanitära var som det alltid hade varit.

Jag gillade paviljongen av flera skäl. Det var luftigt där och på något vis vilsamt, och man kände sig aldrig ensam, för ofta satt någon i rummet bredvid och underhöll med sina naturljud. Det kändes också på något

sätt tryggt även när det var mörkt, trots att det inte fanns något lyse. Man behövde ingen ”skrömtvakt” eller ”kusmat”.

Båda dessa hade som uppgift att, stående utanför dassdörren, hålla utkik och varna för skrömta och kusen.

– Men lukten – hur stod du ut? frågar förstås någon, som tar wc som en självklarhet. Nej, jag tänkte inte på det – skit luktar helt enkelt skit!

På vintern blev det kortare besök, för annars fick man ju kallkramp i aschlet. På sommaren satt man desto längre i halvdunklet och beundrade någon Pin up-tjej, nästan naken. Om det var någon bild, som var extra intressant, brukade jag snubbla ner till dörren med byxorna nerhasade och glänta på den för att se alla detaljer bättre.

Jag skämdes en smula över mitt hemliga pyssel, som jag ägnade mig åt tillsammans med dessa damer och som renderade i en smått himlastormande känsla. Den genomför min kropp och åstadkoms genom att jag vidrörde min Petter-Niklas. Kunde det rentav vara något fel på mig? Samma sak hade även hänt en gång på bio, när det dansats hulahula av flickor från någon Söderhavsö, och då utan att jag vidrört ”någon” alls.

Tidsfördrif hade berättelser om Per Stigman, en svensk Robin Hood, som gömde sig i Tivedens djupa skogar. Jag drömde mig bort – jag var en av skogsrövarna, när plötsligt min blick for över tidningssidan och fastnade på ordet ”helvitta”.

Jag studsade rätt upp och undrade var detta ord hade kommit ifrån. Jo, en dikt – och jag tyckte den var det värsta jag dittills hade sett, kanske bortsett från farbror Manfreds franska kort.

*Langt nol i helvitta, langt bort i väla,
drar jag mitt dragspel för värken i själa,
sprucken är bälgen och sprucken är själa
langt bort i helvitta, langt nol i väla.*

Vi hade ju själva bott ”langt nol i väla” däruppe på Höstmoran, fjärran från både Pin up och Tidsfördrif, tills vi flyttat ner till Skärvägen. Jag hade mycket att lära; svära kunde jag, men jag hade aldrig sett det i tryck.

Dassets innerväggar var också platsen för poesi och olika dikter och deviser, till exempel: ”Om du något hjärta har, lämna lite papper kvar!” Svaret stod att läsa strax intill: ”Om du inget papper har, du en liten sticka tar!”

Förr användes ju ”skitsticka”, och lådan för dessa stickor, ”twait’n”, fanns kvar invid väggen intill ”dasshåle”.

På ena dörren stod att läsa – fast någon gjort allvarliga försök att skrapa bort det – ”Runkeriet”.

Dasset eller skitpaviljongen finns idag i Oxviken eller Norrfjärden intill Bureå, men nu som sommarstuga, om nu detta kan anses vara ett avancemang eller ...

